

Изази Саботом.

Цијена: За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ (с БОСНОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ) на годину 6 фр., на по год. 3 фр., на четврт године 1 фр. и 50 новчића. За све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по годину 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Преплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији "Глас Црногорца" на Цетиње, а може се и картом упутницом на пошту у Котор. Дошви пиљу се уредништву. Рукописи се невраћају.

За огласе плаћа се од реда 5 новч. За огласе веће а на дуже вријеме мање.

Позив на претплату

НА "ГЛАС ЦРНОГОРЦА".

Крајем овог мјесеца биће минула претплата многим нашијем претплатницима.

Стога позивамо учтиво све пријатеље нашега листа, који су ради и даље овај лист држати, да нам за времена пошту претплату, да им не би, због касно стигле претплате, који лист изостао.

Цијена је "Глас Црногорца":

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ (и за БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ):

На годину . . . . . 6 фр. а. вр.
На по године . . . . . 3 " "
На три мјесеца . . . . . 1 " 50 н.

За све друге земље у Јевропи и Америци:

На годину . . . . . 20 франака.
На по године . . . . . 10 " "
На три мјесеца . . . . . 5 " "

Претплатници из Аустро-Угарске (и Босне и Херцеговине) нека шаљу своју претплату поштанском упутницом на г. Петра Рамадановића у Котор.

Претплату из Србије на наш лист примају књижаре Валожича и Пурића у Београду. Стога нека се тамошњи наши претплатници изволе за времена с претплатом обратити на једну од поменутијех књижара.

Претплатници с друге стране нека шаљу своју претплату у плаћеном писму на: "Управу "Глас Црногорца" на Цетиње."

Цетиње, 12. Децембра 1879.

У П Р А В А

ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.

ЦЕТИЊЕ, 21. Марта.

До овога часа још нијесмо у стању да саопштимо чисто и коначно резултат оних вијећања, која се чине ових дана у Цариграду око расправе питања о Плаву и Гусињу. Телеграм из Беча у данашњем броју нашега листа казује нам, како је турска влада коначно одлучила, да пристане скоро на све што Црна Гора тражи у размјену за Плаво и Гусиње; само се још очекује потпис султанов.

Ако то стоји што нам се из Беча јавља, онда не бисмо имали још дуго да чекамо на рјешење једнога питања, које нас већ толико дуго тјашти, а Јеврону без невоље узнемирује; и ако је влада турска доносила одлуку у оном смислу, како нам горњи телеграм казује, онда до коначне погодбе између нас и Турске не би још много требало. Истина, двије ствари у том телеграму такове су природе, да би се за њих с разлогом могло запети; прво важе се ту, да је турска влада "скоро све" тражбине црногорске прихватила. "Скоро све" — то је врло еластичан појам, који се може растезати по вољи; он може собом да обухвати много, а може да обухвати и скоро ништа; из тога обима могу да буду искључени

баш они предмети, који за нас имају највишу драгоцјеност, а у том случају вриједи турско "скоро све" толико колико и "скоро ништа".

Но ми не ћемо овдје унапријед да оцјењујемо ствари непознате. Кад се толико чекало на рјешење овога питања, моћи ће се причекати још који дан, а тада ће се моћи судити без нагађања на темељу позитивнијех података.

Уз претпоставку, да је горња вијест истинита, нас овом приликом много може занимати сами обрт у расположењу турске владе према овом питању. Ми смо видјели, и имали смо често пута неприлику да се о том изразимо са свијем по пријеку, како је турска влада сву своју дипломатску ревиност на то обрала, како ће ово питање у што већи заплет и замршјај довести, живећи у тој доста смијешној самообмани, да ће заваравањем Јевропе моћи заврати и Црну Гору, и што'но ријеч, премазати јој зубе ма чим. Нама су још у памети све оне препредне машинице, којима се порта још од берлинског конгреса, често не без успјеха, служила, да би изиграла гдје-која одређења истог конгреса, која су њој на сваки начин непријатна. Међу та одређења иде по преовасходству предаја Плава и Гусиња.

Нама овдје није намјера, да се упуштамо у рекапитулацију свијех оних средстава и начина, којима се порта служила против Црне Горе у једном већ ријешеном и међу великим силама закљученом питању. Хоћемо само да нагласимо овдје, да је у том начину поступања порта толико методе и систематичности показала, да сад на први мах мора чисто изненадити, кад се чита како је склоњена да ипак без околишења учини задужење Црној Гори и захтјевима Јевропе.

До душе, још се о овом новом обрту не може говорити као о ствари свршеној, јер одлука турског министарства још није добила потврду султана, и док се то збуђе може још свашта да буде, може и сама одлука да остане ствар илузорна и да се у пошљедњем моменту претвори у најновији производ турске државне мајсторије.

Но, с друге стране, није невјероватно и немогуће, ако се претпостави, да су турски државници на очиглед извјесним мијенама у одношајима великијех сила а с обзиром на стање турске царевине дошли до јаснијег увијећања својих интереса, који им катагорично налажу, да, међу осталијем, и своје односе удесе са Црном Гором тако, како ће за извјесно прилике имати што одрешеније руке. Није могуће а да се и на високој порти не увиди, да би нов заплет са Црном Гором доносио Турској такове неприлике, којима би се кориштили само они, који су се и до сада вазда користили неприликама њезинијем, па звани се они пријатељи или непријатељи њени. Положај турске царевине занста је данас такав, да она највишу снагу своју може црпети само из добријех одношаја са својим сјевернијем сусједима, који у том случају могу бити обранбени зид за њене остатке. Највећу безбједност за себе, осим своје рођене снаге, може турска царевина наћи у оцијем новијем државама, те су се тегајем времена оцијепиле и нанизале око ње, а може је наћи само тако, ако са свје-

ма буде поступала лојално, правично и искрено-пријатељски.

Само унутрашње стање турске царевине, потресено из темеља цитоњем ратовима, захтјева апсолутни мир и прибавља свеколике снаге, а тијем се безусловно морају из програма државника турскијех искључити сви покушаји, који би могли Турску завести у нове заплете и неприлике.

Ако су у једноме свијетлом тренутку турски државници овај ред мисли задржали у глави, они нијесу могли доћи до другог резултата него да и с Црном Гором ваља углавити свезе добријех одношаја и отклонити све што би томе могло на путу стајати; с Црном Гором у толико прије, што ће им из дугогодишњег искуства добро бити познато шта значи завлада с њоме.

Тијем околностима може се протумачити, ако су у Цариграду обрнули да другим погледом посматрају питање о коме је ријеч, те ако су се подали разлозима правичности и сопственога интереса. Ми, колико смо искњиени толиким одуговлачењем и протезањем ове ствари, ипак ћемо се радовати, ако из Цариграда у овом питању пођу нама у сусријет с оном отвореношћу и искреношћу, која доноси за собом узгајно повјерење и који је код нас свагда прихваћена с добродошлицом; ми ћемо се томе радовати у толико више, што је и наила самијем у интересу, да живимо с Турском у одношајима доброга сусједства. Наш је народ прошао школу од пет вијекова а у нишком у руци, и у тој крвавој школи научио је познавати и цијенити Турке више но ико; па као што сам цијени јунаштво у себе, тако га цијени и у другога.

С народом таквих Црногораца се јуначки бије док се бије; но кад је у мир с њиме, рад је да тај мир буде искрен, пријатељски и да на добро служи једном и другоме.

С тога сви добру ради људи с једне и с друге стране морају са живим интересом очекивати, да се згодним и правичним рјешењем питања о Плаву и Гусињу један пут за свагда скине с дневног реда ова закачка, која је ето сваки час пријетила, да у ново крваво непријатељство с недолгодним и неизвјесним послједицама баца Црну Гору и Турску.

Добро је, те се сад може рећи по сигурно, да ће нам најближи дани доијети чистину у овој ствари.

Једно писмо Кавурово.

Једно писмо Кавурово његовом пријатељу Ламармори обнародовано је први пут у једној брошури народног заступника Масарија, која је недавно изашла. Год. 1858. Јула 9. отиђе гр. Кавур у Пломбијер, гдје се Наполеон III. налазио. Кавур остание ту 36 сахата. Одатле отиде у Швајцарску, напише отуд велико писмо Виктору Манову II. о свом разговору с француским царем, а из Баден-Бадена ово писмо њен. Ламармору:

Баден, 12. Јула 1858. Драги пријатељу! Сматрао сам за своју дужност, да краљу неодложно саопштим резултат свог разговора с царем. Саставио сам дуг извјештај (скоро 40 страна), који сам по краљевском аташеју бернског посланства послао у Турин. Врло бих желио, да ти га краљ даде прочитати, јер ја сам у њему све што је вредно поменути, што ми је цар у разговору рекао, који је преко осам сахата трајао. У главном је углављено: 1. област Маса и Караре ваља да буде узрок или излика рату; 2. цијељ рату ваља да буде прогнање Аустријанаца из Италије и оснивање краљевине, која би се састојала из цијеље долине ријеке Поа, из легадија и марака; 3. да се Са-

воја уступи Францеској, а грофовија Ница да остане in suspenso; 4. цар мисли, да му је осигурана помоћ Русије и неутралност Инглешке и Прајске. И пак си цар прави плуције о војеној снази Аустрије, о њеној отпорној снази, о томе, да је пуљиво побједити је, како би се дошло до уступања Италије. Он ми рече, мир се мора само у Бечу потписати; но за то је нужно, скупити војску од 300.000 људи; он је готов послати 200.000 људи у Италију, али иште и 100.000 Талијана.

Цар по томе пријеђе на појединости рата, које ћу ти по његову налогу наустике саопштити. Чини ми се, да је он то питање боље проучио, него ли његови генерали, те добро суди о њему. Говорно је о заповједништву; о томе, како ваља с напољу владати; о управној системи, која се мора завести у посејднутим покрајинама; о финансијским средствима, једном ријечи, о свим главним тачкама нашег великог умшљаја. У свему смо се слагали. Једина још неодрешена тачка јест удадба принцесе Клотилде. Краљ ме је овластио, да савез само у том случају подвезем, ако цар од женидбе не усправи *conditio sine qua non*. Цар није одвех настао око тога, ја сам се као поштен човек обвезао. Но ја сам се увјерио, да он велику важност полаже на ту женидбу и да од ње, ако не баш сам савез, а оно његов поход зависи. Била би велика, врло велика погрешка, подвезати савез с царем, а у једно га увриједити, јер то он не би никад заборавио, и за њ би била грдна штета кад би у за се у сред својих вијећника имао непомирљива непријатеља (принца Жерома), који је тим страшнији што у његовим жилама тече коричка крв.

Писао сам краљу и врло га мољно, да најљешне подужеће модерног вијека не окаља због скрупулне пољу буђаве аристократије. Мољим те, ако с тобом о том узговори, своји твоју молбу с мојом. Не смије се никако подужеће покушати чим би се круна нашег краља и судбина нашег народа погубила изложила; али ако се већ покуша, онда се не смије ништа пропустити, што осигурава исход боја. Ја сам из Пломбијера отишао најбоље расположем.

Ако краљ одобри тај брак, онда се уздам, да, сигуран сам, да ћеш ти за двије године на челу наше побједоносне војске у Беч ући. Да бих се осигурао о темељитости од цара ми изречених нада у погледу могућег држања великијех сила у евентуалну рату с Аустријом, мислио сам, да ће бити добро, да дођем у Баден, гдје се налазе краљеви, кнежеви и министри разних јевропских држава. Добро сам мислио, јер ни за пуних 24 сахата разговарао сам с краљем од Виртемберга, с краљевићем прајским, с великом кнегињом Јеленом, с бароном Баланоом, једним од првих руских дипломата; мољо би се рачунати на судјеловање Русије, и велика ми кнегина рече, ако је Француска с нами савез подвезала, руски ће народ своју владу приселити, да то исто учини. Балан ми рече: Ако уз вас буде Наполеон, можете рачунати, да ћемо и ми бити. Што се тиче Прајске, мислим, она ће, ма да гаји велике антипатије спрећу Аустрије, сумњива и неодлучна остати, док је догађаји не увуку, да у борби учествује. Немам каде да више пишем и т. д. К.

Кавур.

ПРОГРАМ БУГАРСКЕ ВЛАДЕ.

Да се у некима не утврди сумња односно будуће намјере, политике и правца владиног и да се устрани свако неспоразумљење и сваки повод за неумјесне претпоставке у том одношају, влада, у садашњем свом саставу, налази за нужно и праведно да објави пред народом и наступујућим народном скупуштином на нај-позитивнији начин, да је њена т. ј. владина одлука, да иде по ниже нацртаном путу тврдо и неизљиво.

Тако, односно унутрашње управе, влада је ријешена да корача путем чисте и потпуне уставности и законитости, поштујући као светињају законе, које је народна скупштина усвојила и остављајући свијем властима и свијем државнијем уређењима потпуно самосталност и слободу у вршењу своје државне дужности према законима.

Судови остају сасвим независни од управне власти а улога управне власти (административне) ограничине се на чувље реда и одржавање безбједности гра-

ија Ј. Павловића
ским Карловица
два ручна преса, црп
ипарским и су 50
ова, старијех и новијех,
ијех, може се купити
ја је годна за наву
и услови ваља се обр
ду штампарије на Ц
пошти трговцу у Ср
(10-12)

Л А С И.
иже од 1879—1880
идање руже.
раже и одомаћују ова
ДАЈНЕ РУЖЕ
либака свакојаких
племеније руже об
во, како се око ов
љем уз сваку нар
м. 1 марка, 12 ком.
агоде и Малше по
ици на високом ста
лаустровани каталог
положењу бесплатн.
YHNCH, Rosenzücher,
Langensolza i. Th.

Л А С.
На
ном и васпитном за
ргу (у Штајерској),
ишт високом ц. вр.
свијете, почиње за
есу вршати љелачком
и тегај 1. Априла и
нове школске године,
бра. — Одличне пред
ријатна клима. — При
нарочите љубавности
ићи у Котору, а ва
нах бесплатно и
Проф. Петар Рем,
управник.

Ј. Павловића
ЦЕТИЊУ
е добити:
за годину 1880:
. фр. — 50 н.
. " — 50 н.
. " — 30 н.
. " — 20 н.

ИСИ сви
на до г.
ена им је
ор. а. вр.

АРСКИ
РАСПОРЕД
а пошта од данас до
Марта 1880.
ТА полази са Цетина
рак и у срједу. Пре
ура у јутро.
ора у уторак, срједу
тање у 8 ура у јутро,
е на вријеме.
полази са Цетина у
јутро. Предавање у
одне.
ора у повећељак, разд
одне.
сваки дан отворена од
до а од 3 до 5 по подне
Септембра 1879.
Управитељство
црногорске поште.

скавој штампарији.

ђанске, стално се бринути да обезбиједи слободу своју и свакога, да спријечи опште и одјелите несправности и невоље, да стално помаже онима, како би постигле и обрлиле ону унутрашњу самоуправу коју им закони дају и коју ће им закони дати.

За Турке и за грађане другејих народности у кнежевни, влада ће се старати јавно, да буду потпуно обезбијењени својим животом, својом чашћу, својим радом и имањем и у вршењу њихових грађанских и политичких права наједнако са Бугарима; јер пред законом нема и не може бити никакве разлике између странаца и Бугара. Међу све грађане без разлике вјере и народности, који се користе једнаким правима, и дужности према држави ваља да се појединачно подијеле, а од сваког грађанина захтјеваће се, да тачно врши те дужности. Никаква олакшица без ријешања кнежевог и народне скупштине неће се дозбољавати односно својеша државних терета према никоме од држављана.

Чиниоци ће бити обезбијењени од самовоље више власти и нико од њих не може изгубити службу без суда и пресуде надлежног суда, мање у оним случајима, када им се докаже неспособност или нехајет. Искључени чиниоци из државне службе према судеком ријешењу, никада се више у државну службу примати неће.

Судови ће се допунити и преустројити, а полиција ће се уредити тако, како ће заузети положај, који одговара потребима слободољубног поретка у земљи.

Права и прерогативе (изнимна права) Превог Висоочинства Кијазја и Господара, као и права и повластице законодавне власти, сматрају се као светиње, које ће влада ваљда поштовати. Дозволе и повлашћења односно друштвених зграда и пројекте издаваће се ваљда у споразуму владе и народне скупштине и ваљда по одобрењу народне скупштине.

Земаљска сретства уредиће се тако, да за њих сваки зна, а народној скупштини даће се прилика, да учини све нужне поправке и измјене у систему и кулшењу данака.

У односајима спољашње политике, влада ће остати вјерна међународним уговорима и бринуће се свакојак да придобије и заслужи, без и најмањег понижавања своје земље, пријатељство великих држава и сусједних влада, понашајући се према свјема појединачно, поштујући њихова права, чувајући њихове интересе, у колико исти не долазе у опреку са интересима земаљским.

То су у опште начела, према којима мисли да се управља стално садашња влада у вршењу својих дужности. На народу је и народној скупштини да их оценију као сагледавши општин интересима земље и да их одобри или не.

Софија, 3. Марта 1880. год.

Министар просвјете и пресједник министарског вијећа: владика Климентије. — Министар војни: генерал Паренсов. — Министар правде: Д. Греков. — Министар спољашњих послова и привремена министар финансије: Г. Д. Начовић.

ЖЕЛЕЗНИЧИ УГОВОР ИЗМЕЂУ АУСТРО-УГАРСКЕ И СРБИЈЕ.

Преговори, који су вођени у Бечу, довршени су и на основу нацрта, који је прије био поднесен Ђен. Алимпићу од стране аустријске владе, израђена је сада ова основа уговора:

Чл. 1. Вршењем берлинским уговором од 8. Јула. (26. Јуна) 1878. год. донесену одлуку, по којој се за три године ваља преко Земунa и Биограда да споје обостране жељезничке пруге, обје су се уговорне стране сложили, да ту везу, без штете других жељезничких свеза, које по заједничкој погодби у будуће можда обје стране нађу да леже у обостраном интересу, овако уностава.

Чл. 2. Краљевска угарска влада даће, да се ради означене дијела до краја 1882. године сагради нова пруга од Будапеште до Земунa. На против кнежевска српска влада обвезује се, да ће у вези са овом жељезницом и такођер до краја 1882. год. жељезницу од угарско српске земаљске границе код Биограда моравском долином пут Ниша с оградницама е једне стране од Ниша до српско-бугарске границе у правцу од Бјелове к Цариграду и с друге стране од Ниша до српско-угарске границе пут Солуна с прикључком на zgodној тачни са солунско-митровачком жељезницом тако даћи да се сагради, да грађење те жељезнице почне од Биограда, да се горе означеним правцем мало по мало настави и пруга до Ниша прво пусти у промет.

Чл. 3. Обје поменуте владе обвезују се, да ће у чл. 2. поменуте жељезнице за шест мјесеци по одобрењу ове погодбе почети градити и до установљеног рока довршити. Уговорне стране удружиће своје труде, да свестрано извршење свију жељезничких свеза, предвиђених у 1. тачни у Берлину 8. Јула (26. Јуна) 1878. закључене погодбе, међу српским жељезницама, што ће се од Ниша разграђивати, па се с једне стране спојити са постојећом жељезницом солунско-митровачком, с друге с постојећом цариградско-бјеловском жељезницом, што прије, и то тако осигурају, да, кад пруга биоградско-нишка буде пуштена у промет, савезне пруге од Ниша до солунске пруге и од Ниша до Бјелове тако исто до краја 1882. године буду саграђене и у промет пуштене. Тога ради ће обје владе уговарачнице заједнички ступити у преговоре са владама турском и бугарском, да нужне уговорне погодбе што прије доврше. Преговори ће се водити у Бечу.

Чл. 4. Обје се владе обвезују, да ће везу у чл. 2. означених жељезничких пруга успоставити жељезничким мостом, који ваља испод Биограда преко Саве да се сагради.

Чл. 5. Ради свезе обостраних жељезничких пруга саграђен стални савски мост, што ваља да се подигне међу вараши и Биоградом и . . . . . биће на оном мјесту и онако саграђен, како одреди комисија, коју ће заједнички нарочито тога ради изаслати угарска и српска влада и у којој ће бити сами стручњаци. У исто врјеме та ће иста стручњачка комисија одредити послове, који ће се поводом грађења тог моста мочати предузети ради осигурања обале и регулисања ријеке. Горе поменуте одредбе морају бити извршене за по године и што прије послје закључења ове погодбе. Поменути комисија саставиће како план, тако и рачун трошкова за савски мост, који ће се саградити, а тако и за послове ради обостраног осигурања обале и регулисања ријеке и обостраним владама подијелити их на одобрење. У рачун трошкова не смјеју се узети инвентарни мостови обостраних српских пруга. Трошкове за савски мост, као и оне за послове ради осигурања обале и регулисања ријеке, који се (исловима) покажу преко нужни за осигурање опстанка савског моста, споспће пола угарска, пола српска влада, евентуално концесионари.

Чл. 6. Извршење у претходном чланку поменутог моста и е тијем скопчаних послова ради осигурања обале и регулисања ријеке, обје ће владе — и српска и угарска — међусобним споразумом предати заједничком подизмачу, и обје се владе обвезују, да ће трошкове, што на коју падају, онимљероком и онимљероком сносити, како буде углављено у уговору, који се има углавити са подизмачом. Објр ће владе имати право, да у међусобном споразуму врше контролу над грађењем преко својих стручних тога ради изасланих повјереника. Сваке године по закључену претходних рачуна, одредиће се годишњи трошкови за одржавање, односно поправљање моста, као год и за заједнички извршене послове ради осигурања обале и регулисања ријеке. Градња сталног моста на Сави мора бити довршена у року, одређеном у 2. чл. за угарску спојну пругу и пругу Биоград — турска граница.

Чл. 7. Сваки мост не смје без посебне дозволе другога уговарачијег дијела употребити ниједан дио ни у рату ни у мирно доба за одржавање војске или за друге ма какве ратне сврхе, нити га утврђивати или разорити.

Чл. 8. О пограничној жељезничкој служби и о царинском поступању установљује се следеће:

а) Влакови се предају и примaju у постаји биоградској.

б) Прикључне пруге склопиће међу се договор о промету и предложити га на одобрење објема владама.

в) Царинске власти имаће Угарска у Земуна, а Србија у Биограду, но то не ће искључивати, да царински органи једне државе неби могли у подручју друге послове обављати, који потичу из њихова вања, а олакшавају промет или чувају интересе државних благајница. Но о том саставиће се посебна погодба, како већ кад буде требало.

Пошто ће ситуација постаје код Биограда зависити од мјеста, куд ће се претнутити савски мост, остаје објема владама, да одлуче пошто анкентно повјеренство даде своје мијењање, хоће ли та постаја бити међуостаја или постаја.

У начелу је такође установљено, да се сусједној угарској пруги предлаже уздржавање и промет онога комада, који је између угарске и српске земаљске међе и постаје биоградске, разумијевајући ту и савски мост (осим биоградске постаје).

Потанкости о том уредиће се погодбом о промету, наведеном горе под б), којом ће се такође установити одштета, што ће се давати српској влади дотично концесионарима због тога, што је промету угарске сусједне пруге пренуштеном команд од биоградске постаје до српско-угарске међе.

Чл. 9. На жељезницама, што ће се саградити, не ће се чинити разлика између становника објих уговарачијих дијелова што се тиче цијена за отпремање, јавних даћа, времена и начина отпремања. Особито нема се у свим наведеним објима с робом, која прелази из једне државе у другу или ће кроз њу проћи, ни-

пошто неповољније поступа ти него ли робом која одлази из подручја дотичнога дијела или у њем остаје. Даље има се на тим пругама о промету и вољжи увести такве установе, које ће што већма бити складне са установама на великим пругама Аустро-Угарске као и на пругама првације Румелје.

Чл. 10. Жељезнице, о којима се говори, у колико то захтјева интерес промета, имаће се саградити и управљати по јединственим прописима, а наиме:

1. Биће колотечине као и оне сусједних жељезница једна од друге снутрашње стране удаљена 1-346 метра (4 стопе 8 и по палца инглешке мјере).

2. Кола и т. д. морају се колико је год могуће начинити по истим правилима, тако, да могу без задрјеке прелазити с пруге једне државе на пругу друге.

3. Знакови имаду се у обје државе на обје овдје наведене пруге уредити у битности по истим установама.

Чл. 11. Уговарачије стране радиће, у колико би нашле за сходно, да дотичне жељезничке управе уведу равно отпремање или директне цијенке за особе и робу између знаменитијих жељезничких постаја Аустро-Угарске и Србије и земаља иза Балкана. За то директно отпремање установиће обострани надлежни надгледни органи непосредним споразумљезом јединствене установе о отпремању особито што се тиче рокова за доставу робе.

Обје владе придржавају себи потпуну слободу да установе цијеник локални, то јест цијеник за отпремање робе у свом подручју, која непотјече из провозности или преко царинских уреда није још ступила у слободан промет дотичне државе те робе, која није одрешена у иностранство.

О цијенику за међународни и пролазни промет одређује се, да се с робом и другим предметима, који буду ишли из Србије у Србију и по пругама, што ће се по овом уговору саградити, као и с српском робом, која ће се отпремати угарском прикључном жељезницом, мора онако поступати као с робом било кога народа, који живља највеће погодности, но само у толико у колико не буде прогивно праву сада постојећих пруга, што им је свака влада у интересу уносности линија за властитог подручје дала или у будуће сматрала, да има дати.

За промет робе и свих других предмета, који ће се из Аустро-Угарске уважити у Србију, и обратно, радиће поврх тога обје владе споразумно, да се буду на српским пругама и на прикључним линијама побирале исте цијене.

Чл. 12. Будући обје у чланку 2. наведене пруге осим непосреднога жељезничкога савеза између аустро-угарске монархије и Србије посредно спојити кнежевину Србију са јевропским континентом, а Аустро-Угарску са балканским земаљама, имаће се код установљивања возних редова, које ће обе владе споразумно извађати, ваљда на то пазити, да на тим пругама влакови за особе и за терете, који по потреби имаду пролазити промет обављати, буду што непосредније и zgodније прикључени угарским жељезницама.

У то настојаће обје владе, да се такови прикључци осигурају и са турским и бугарским прикључним пругама.

О влаковима, који ће возити особе, одређује се, да у сваком правцу сваки дан имаду отићи влакови, који ће возити пошту и особе максималном брзином од 40 километара у сату (скупа са стајањем). Максимална тач брзина може се првих шест мјесеци умањити на 35 километара у сату.

У то има сваким правцем сваки дан отићи један локални влак, који ће се прикључивати влаковима сусједне пруге и тиме такођер задовољавати потребима транзитнога промета. Кад буде већа потреба, може се касније међусобним споразумљењем влада дотично концесионара уз дозволу влада помножити број влакова и њихова брзина.

Чл. 13. Уговарачије стране обвезују се, да ће жељезнички промет између оба подручја осигурити од сваког сметања.

У духу међусобности не ће се у подручју ових двију држава дозволити оvrха на жељезничке ствари државе, које се налазе у другој држави, особито како не на сталан и покретан материјал, на све што вољжи треба, на новце у благајни нити на тражбине, настају из промета с другим транспортима.

Чл. 14. Исто ће се тако у Србији у колико се тиче међусобнога жељезничкога промета, извађати сви прописи о чиншењу (откуживању транспорта кола) и све друге мјере о сузбијању привљених болести, које се мјере употребљавају у Аустро-Угарској или се одреде.

(Свршиће се).

Политички преглед.

Сву пажњу политичкога свијета узимају скоро искључиво избори у Инглешкој. Борба тамошња између либерала и конзервативаца тако је од за-

машне важности, да се око ње данас обрће интерес цијелога образованог свијета, јер од побједе једне или друге стране зависи правац којим ће се у будућности водити спољашња политика британске државе, а ова је држава по пространству својих земаља и по свом богатству толико силна и моћна, да се њен глас на виђењу великих сила међу прве броји.

Коначни исход избора још до овога часа није познат. Како наши потоћи телеграмни гласе, за либералце отварају се врло добри изгледи и лако је могуће да ће одржати побједу при свем том што многе постраније силе својим путем и начином потпонажу у овој борби кабинет Виконселдов и партију конзервативну. Колико су се већ устранили конзервативци, види се из многих појава, а нарочито из изјава њиховијех листова. Кад је конзервативца Порекот хтло да држи говор на збору у Хакнеју, нијесу га хтјели ни слушати бирани по су му викали да мучи и да сеје доље с трибуне, и Порекот је то морао учинити. Исто тако кад су стигли Елиотови телеграми, у којима се пораче оно што је Гледетон рекао за цара аустријског, бирани, пред којима су се на збору ти телеграми имали прочитати, нијесу хтјели ни слушати их но телеграме просто предаду непрочитане новинарским извјештоцима. То су све знаци, да је маса бирача у већини својој противна данашњој влади инглешкој и конзервативцима. У слјед тога највећи лист инглешки «Тајмс» доноси уводни чланак, у којем изјављује да је исход избора сумњив, али да је извјесно да ће се конзервативна већина знатно смањити, шта више могуће је да ће либерали и побједу одржати.

Најважнија личност, у којој данас сви очи упиру не само у Инглешку него и у осталој свијету, то је: Гледетон. Посред вреве и комешања у овој изборној борби он стоји као стијена са својим колосалним политичким значајем, чистим карактером, јасним програмом и моћним говорничким даром. У прошлом броју саопштинци смо у кратко његов изборни говор те га је држао у Мидлотијачу. Против овог његовог говора устају се три министри да га пораче својимљероком бесједом, но без икаквог успјеха, јер, како већ рекосмо једнога не хтјеше бирани ни пуштити да говори а телеграме Елиотове не даше прочитати. Против министара устаје о пет да говори Гледетон у једном изборном мјесту, те понови на ново своје нападаје на спољашњу политику аустријску. Он рече том приликом, да не би сад укоравио Аустроју због старијих грјехова њезавишних, кад би могао бити убођен да она не ће поново падати у руке грјехоже; али има толико опаснијех знакова, који сведоче, да се аустријска влада а нарочито Маџари, под чијим уливом цар стоји, занесе којекаквимљероком плановима који смијерају на подјармљење и уништење слобода оних држава на балканском полуострву, које су се истом околбодиле, па би им сада Маџари и Аустријанци хтјели да наметну своју супремацију, не разбјерајући много хоће ли се то тијем народима или не. Гледетон рече даље како је чуо, да су се у Аустрији јако онучили на његов говор; но ту има лијека: нека само Аустрија одговори да она нема горњијех намера; нека изјави да она све планове управљене против слобода народа источних на Балкану прозире и да их се одриче, па ће с мјеста он у првој линији с високим поштовањем говорити о аустријској влади. Што се Аустрија сада жади на њега то је отуд, што она има пагубних и грјешничких планова. Он се нада, ако се Елиот, који је гори Турци од самнјех Турака, опет ушлете у ову ствар, да ће моћи рећи Инглешкој, да ли је истина или није: да Аустрија кроји планове за успостављање своје моћи на балканском полуострву против воље тамошњих ослобођених народа.

Разумије се, да су сви говори Гледетониве велико незадовољство произвели у аустро-угарској монархији, које је у толико јаче што је скопчано још с већим страхом, да би у слјед побједе либерала Гледетон могао опет доћи на владу инглешку, а онда је према овим говорима његовијем ласно погодити шта би наступило. Но листови аустро-угарски, у мјесто да хладно узму ријечи Гледетониве и зрело о њима просуде, изгубише памет и као обично у таквимљероком приликама удрише у дјечурлијеску грају, којој не може човек смисла узхватити. У мјесто да се подаду разлосима Гледетонивимљероком и да обрну на бољу страну, они таман пружају нове свједоче за истинитост навода Гледетониве, те ако се до сад и могло сумњати у то, да ли збола у Аустро-Угарској имају планове скрјене против слобода народа источних, сад је то, благодарећи наивности аустро-угарскијех листова, а «благоглагољивости» говорника у парламентарна аустро-угарскијем, зван сваке сумње, јер ту се у слјед оних говора Гледетонивих изријеком, јавно и без зазора говори и пише, како сад нема ништа прешније за аустро угарску монархију, него да подјарми и утамани што год се зове словенско на балканском полуострву. Куд да могу одвести оваки говори и овако

се око ње данас
образованог свијета
или друге стране
не се у будућности
литика британске
само по пространости
свом богатству тога
да се њен глас на
ла међу прве броја
избора још до овога
сако наши потоци те
либералце отварају се
и лако је могуће да
при свем том што ми
војним путем и начином
орби кабинет Бизона
консервативну. Кољом
консервативци, виде
а нарочито из ојана
Кај је конзервативци
ки говор на збору у
стјељи ни слушати би
да мучи и да савје
Норској је то морао
кад су стигли Елго-
којима се пораче ово
тао за цара аустриј-
којима су се на збору
процитира, вијесу хри-
сно телеграме престо
е новинарским наје-
зници, да је маса би-
противна данашњој
консервативцима. У
ист енглески «Тајмс»
у којем изјављује
уљив, али да је на-
ративна већина зна-
ше могуће је да ће
одржати.

пиеала и докле би успјела сама монар-
хија аустро-угарска, кад би је јеродлави
и одлучујући фактори њени извели на
овакав пут, какви јој препоручују ти ју-
заци на перу и бесједи, ласно је сваком
увиђети, нарочито кад се на ум узме, да
ни народи на балканском полуострву ни-
јесу баш саме козе, а ни војници у Ау-
стро-Угарској све сами лавови. Добро би
било, не сиграи се с врагом!

Новине доносе неки статут руских
вињилета, који је, кажу, писао исти чу-
вени Бакунин. По томе статуту, друштво
се зове «Савез међународне браће». Тај
савез дјели се на три реда: 1. међуна-
родна браћа; 2. народна браћа; 3. пола-
тајца а пола јавна организација међуна-
родног савеза социјалистичке демократије.
Правила су међународној браћи ова:

1. Међународна браћа не знају друге
отаџбине него општу револуцију, не знају
ни за какву туђину и ни за каквог дру-
гог непријатеља, осим за реакцију.
2. Она одбацују сваку политичку мре-
рења и погађања, и држе за назадан сва-
ки политички покрет коме није непосредна
цијел тријумф начела њихових.
3. Они су браћа — никад не напа-
дају један другог нити се гложе ни гје-
рају пред јавношћу и на суду. Њихов је
једини суд порота, коју обје стране иза-
беру међу браћом.
4. Сваки је један другоме свети, све-
тији од рођењег брата. Сваки брат може
рачунаи на помоћ свију других све до
крајњих граница могућности.
5. Међународна брат може бити са-
мо онај који је сав програм, у свима ње-
говим теоријским и практичким посљеди-
цама, јавно примио и који, осим довољне
бистрине, енергије, поштења и поуздања,
има и револуциону страст — који има
ђавола у тијелу. Ми не налажемо ни ду-
жности ни жртава. Јер ко има ону страст,
он ће све учинити и не мислећи да тиме
жртву чини.
6. Брат не може имати озбиљнијег и
свегнјег посла, интереса и дужности, него
што је служба револуцији и нашој тајној
агитацији.
7. Брат има увијек право да одрече
службу коју од њега тражи централни
одбор или његов народни одбор — али
ако се то више пута једно за другим де-
си онда ће се сматрати да је несманн и
рђав; његов народни одбор може га зба-
цити или предложити централном одбору
да га, до коначног ријешења уставне ску-
пштине, уклони.
8. Ни један брат не смије примити
никакву службу, без одобрења одбора ко-
ме припада. Он не смије учествовати ни у
каком јавном дјелу које је противно прав-
ди његовог одбора, или само које је стра-
но њему, или за које није прихватио од-
бор. Кад год се састану двојица или више
њих браће, морају се договарати о свијема
важним јавним пословима.
9. Сва међународна браћа познају
један другог. Међу њима не смије бити
никад никакве политичке тајне. Нико не
може припадати никојем тајном друштву
без изречног одобрења свога одбора или,
по потреби, без одобрења централног од-
бора; а може му само тако припадати, ако
овиме одборима открије све тајне које би
их се посредно или непосредно тичале.

Члан првога реда може бити само
онај који је се веома одликовао каквим
политичким дјелом. Из чланова овога
првога реда бира се управни централни од-
бор, а тако и извршни одбор. Да би се
сачували од издаје заведена је, од 1877, у
Русији система лажних имена. Сваки нови
члан, пошто су га бар два поуздана чла-
на препоручила одбору, уводи се под лаж-
ним именом, и он познаје своје другове у
завјери само по лажном имену којим се
као чланови зову. Тек после дужег вре-
мена могу се изближе познати; но никад,
а нарочито обичан члан, не може знати
више њих својих старешина. Овој органи-
зацији ваља припадати што власт, као што
је познато, у толико прилика не може да
сазна име и стање онога кога ухвати. С
друге пак стране ова организација чува и
од велике издаје, јер ако се у њу и уву-
че који издајник, он сазна само неколико
нижих чланова, који такође само неко-
лико њих знају.

»Еџет.« допио је писмо Кошутово,
датирано од 14. Фебруара, у ком стари
диктатор одговара на писмо бившег са-
борског заступника, Александра Терца,
који је Кошута позвао да дође дома, па
да узме у руке мирну управу над наро-
дом, јер мађарски су политичари, рече,
тако ниско пали да хоће да жртвују нај-
боље угарске установе. На то је Кошут
одговорио овим писмом:

Кољом ал Бараконе, 14. Феб. 1880.

Поздравна Господине! Част ми је
одговорити на Ваше штовано писмо од 4.
Фебруара.

Што сте се забринули за моју отаџ-
бину, коју не смијем више назвати сво-
јом домовном, то је врло оправдано, јер
сдашњиц и будућност њезина покривена
је тамом.

Кварне установе покарале су обл-
чаје, а покарени обичаји реагирани су на
установе. И једно је и друго и узрок и
дјелство. Из тог међусобног дјелства про-
доло се замршено болесно стање, за које
је историја света свагда и свугдје рекла,
да се не да извидати.

Или знате ли један примјер из ис-
торије, да се који народ отргао од стог
пропадања? Ако знате таква примјер,
то сте Ви у мојим очима сретан човек,
јер ипак можете вислити, да може бити
спаса. И та вјера ојачава човјека, ојачава
толико, да може уз воду запливати.

Ја не знам таког примјера Quae-
sivi lucem ingenii que reperita. (Тражио
сам свјетлост и проналаске ума.) Душа
ваља, сви добро мислећи имају право, да
се туже на то стање; но због тога се за-
бринути, што сејмаћ, да сам истиснут из
редова бораца, то збоља немате право.

И ја сам, кад бих смио бити на раз-
боју, тешко да бих и онда могао што из-
мјениити на том стању, јер за 31 годину
дана, од како ме није тамо, толико се
измјенило, да бих се тешко знао наћи.
Ја бих био као оно дух Марка Аврелија,
кога је Волтер с овог свијета у Рим до-
вео и који је на капитулу мјесто сенато-
ра затекао саме босонуне кауцунице.

Но било како му драго, толико је из-
вјесно, да одавде, из даљине моја ријеч
може бити само глас вапјућег у пусти-
њи; довољно сам искусио, да не може
ништа друго бити. Па збоља, човјек нема
узрока, да жали што је тај глас умукао.

Што се тиче оног израза у мом пи-
сму, гдје сам рекао, да Парији само с
оружјем у руци могу тражити рачуна о
свом одузетом праву, ту видим да сумњате
хоћете ли то узети као намјеру, савидачу
на погоднијој промјени у спољашњим дога-
ђајима, или као теорију, изведену из пра-
ведна гива. Ни једно, ни друго, пошто-
вани господише!

Докле је год на свијету било мађар-
ског питања, Мађарска се у свакој при-
лици могла узети у рачун, и узимана је
у рачун; но од како је сам Мађар ма-
ђарско питање избрисао из реда питања,
која историја ваља да ријешити, Мађарска
се као пошван чинилац не узима више у
рачун ни у каквом спољашњем догађају.

То се у најновијем (не посљедњем)
чину источне драме тако показало, да се
рукама могло ухватити.

Румуни, Срби и сами Херцеговци ва-
жали су вешто на вази историје. Мађар
није важно ни колико маково зрно, па
ипак је гласно «викао», — но нико се на
њ не није освртао.

Он није више посебан чинилац. Он
сад игра само улогу суда, који бекчи двор-
нице и еушита у студенац догађаја. Исто-
рија свијета пак не води рачуна о судо-
винама.

У опим мојим ријечима дакле немојте
тражити никаквог плана, никакве комби-
нације. Немојте их узети ни као ријечи
огорчења. Ја се не тузим. Крај свијех
мојих 77 година могу ја сносити, што
је судба на моја плећа натоварила.

Од удара може бољети, боли, али ја
не јаучем од удара. Сматрајте моје рије-
чи као такве, које просто обилежавају
положај, а положај јест: да ја, избрисан
из листа чланова мађарског народа, ја, као
«Парија,» могао сам само тако имати упли-
ва на судбину Мађарске, кад би с оружјем
у руци могао искати патрак одузетог ми
право, кад бих себи отаџбину, отаџбину
слободу могао на ново извојевати.

То је мој положај. И то сам хтно
да констатујем у одговору на Ваш позив,
да се умјешам у судбину Мађарске.

Част ми је, поштовани Господине, из-
рећи вам своје уредно велештовање и си-
ротог старог однарођењег «Парију» пре-
поручити Вашој пријатељској усмемни.

Српска омладина у Аустро-угарској,
јављамо с радошћу, живнућа је опет. Иза
позива српског акад. друштва «Зора» у
Бечу Српској ђачкој омладини, који смо у
прошлом листу саопштили, смо се јавља
сад и српска Омладина из Граца са овим
прогласима омладни српској:

«Скоро ће се навршити девет година,
од како је насилно уморено тијело «ује-
дњене омладине српске».

Наступило је доба нерада и мртвила...
Признајмо отворено наше мане. Мје-
сто да се сами хвалимо и да сами себе
обманујемо — тражимо лијека зду. Ко
своје мане не признаје или не види — тај
их се никад ни отрестити неће.

Факт је неспоран, да је нашом омла-
дином овладао страхан немар према на-
роду своме и његовој просвјети и то у та-
квој мјери, да се искрени пријатељ на-
рода мора устрашити за нашу најближу бу-
дућност. Јер овако, како сад стојимо, по-
литично згњечени и разчережени, ако у
просвјетном погледу не будемо напредова-
ли и свом се енергијом трудил, да до-
стигнемо ступањ културе, до кој су дошли
други сретнији јевропски народи — онда
човјек не треба да је пророк, па да ма-
тематичном сигурношћу прорече: Немар
и нерад омладине своје народ ће српски
платити са својим националним животом

— он ће се сразмјерно кратко вријеме
нестати са лица земље!

Но на страну са кукањем! Ко оча-
јава и ко изгуби поуздања у самога себе
— тај је већ пропао. А са српским на-
родом то не смије бити, догод и једно мла-
до срце бије за свестрани народни напре-
дак!

И та млада срца, ти смјели умови,
треба да се слију у једно цијело, на ује-
дњеним силама раде неуморно и непре-
кидно на «основу истине а помоћу нау-
ке», да би наш народ што прије ступио у
ред осталих образованих јевропских на-
рода.

Ова занста лијена мисао појавила се
у академијском друштву «Србадија» и ово
је ријешило, да се обрати на своју посе-
стриму «Зору», па да заједнички издају
проглас на цијелу оmlадину српску.
У овом прогласу имала би се позвати о-
младина на својшати збор у Н. Саду и то
још овијех великијех ферија. (Августа мје-
сеца). На том би се збору имала створити
уједињена оmlавнина српска по примјеру
умрле оmlадине, но са том разликом, што
би члановима могли бити само овострани
Срби, пошто би се тиме угарској влади
одузела могућност, да оmlадини подмеће
неке велиздајничке тежње, па да је усљед
тога и забрани. Будућа оmlадинна не би са
политиком никаква посла имала већ би
пред очима једино народну просвету има-
ла. А друштво са таквом тенденцијом не
ће и не може влада забранити.

Ми смо у овом чланку само у глав-
ном изнијели наше мисли, јер желимо чу-
ти мишљења осталијех нашијех сународ-
ника и онда тек уушетићемо се у потан-
ко разлагање ове одиста врло важне
ствари.

Нека би срп. оmlадинна о том прије-
длогу изразила своје мишљење, и тиме до-
казала, да јој је стало до свог и народњег
напредка. А почнемо ли једном међусобно
измјешивати наше мисли — онда ћемо ско-
ро и до братског споразума доћи. Немар
и нерад никоје користи не донесе».

«Зора» је одговорила на писмо гра-
дачког друштва, а из истог изишла, да се
и у њезиној средини таква иста мисао по-
јавила, а то нам даје јаке наде, да ће се
срп. оmlадинна из свију крајева ове годи-
не састати на братски договор у Н. Саду.
У то име кличемо: До скоро вађења
у Н. Саду.

Домаће вијести

— У прошлу суботу био је годишњи
парадос пок. госпођи Горди сестри Пе-
еговога Вишочанства Књаза, којему су при-
суествовали Њихова Вишочанства са ције-
лом свијетлом породицом у пратњи чла-
нова државног Савјета, а чинодјествовао је
високопресвештени митрополит г. Илирион.

— Американски заступник у Бечу г.
Самсон са својим секретаром посетио је
прошле недеље Цетиње и бавио се овдје
два дана. За то вријеме био је примљен
од Његовога Вишочанства Књаза и у вече
ночаствовао позивом на теј у свијетли
двор.

— У своје вријеме јавили смо, да је на-
ша поморска управа у барској луца ступи-
ла у живот. Сад су већ почели и на-
роброди лојдовога друштва пристајати у
Бар и иду из Бара понедјељником за Трет
а српједом за Цариград.

— Из Скадра нам пишу: «Овдје се
ради, да се побуне Хоти и Груде против
Црне Горе исто као прије Плаво и Гусиње,
пошто се извјесно чуло, да Хоти и Груде
имају припаднати Црној Гори. Осман-паша
који стоји са аскером у Тузе, забранио је
истјем племенима да нико од њих не
смије ходити у Подгорицу и има већ не-
колико дана, да доста нико од стране
Арбаније није био у Подгорицу. Ово су
Турци учинили за то да покажу, да се
тoboже народ противи Црној Гори. Чује
се овдје још и то, да ће Турци затвори-
ти провоз на Бојани за Црну Гору. Је ли
што од овога видејемо, међу тимем је на-
род са свијем миран. Прошлијех дана би-
ли су овдје неколико главара из Хота
и говорили су, да они већ знају, да их
је Султан дао књазу и да је њима све-
ма мило да буду књажеви. — Овдје је
гелал огласно, да у сву царску државу
по сад иду по ово паре: жута меџадија
гр. 100, бијела 19, алтидук од 6 гроша по
5 гр., бешлук од 5 гр. по 2½ гр. а наци-
ла од 20 пара по 10 пара. Због овога се
варош јако узбунила и могло би се сва-
шта догодити.»

Различности.

— С пријатељске стране пишу нам

«Етнографско одјељење рускога гео-
графскога друштва предузело је да спре-
ми екседицију за изучавање југо-славен-
ских земаља и особито Бугарске у исто-
ричко-етнографичком одношају. То је било
иницијативом познатог Славенству књи-
вника А. Пшипа, који је саставио е

томе засебну записку још у Новембру
1876 г. Она мисао нашла је цијунога одзи-
ва у академији наука и у археолошкком
друштву, а такоер и у друштву природо-
написача, па за то може проширити свој
план.

Сада састављена је комисија за из-
виђење подрбнога програма екседиције.
У опште у програму екседиције спадају:
I. Етнологија и етнографија Бал-
канскога полуотока: изнађење међа раз-
личитих народности, и односно сваке од
њих изучавање језика, скупљање спомен-
ника, народних умотвора, опне обреда и
обичаја, међу њима особито обичаја јури-
дичких, опне спољашности народнога жи-
вота и социјално-економичних одношаја
житељства; II. Археологија и архео-
графија: изтраживање и изучавање ствар-
них споменика, старине од различитих
дoba: изравље споменика вјештине; про-
гледавање збирка рукописа и упознавање
са рукописима, која се налазе у при-
ватним рукама.

Учеће које прима у том друштво
природонаписача, хоће допунити овај про-
грам предметима из природних наука.

Ово ће предузеће велику корист
допринијети изучавању Славенства и
припомоћи узајамном споразумљењу сла-
венских народности; а у исто вријеме ова-
кав рад могли би продужити мјестна дру-
штва и на основу тога започети свој ум-
ри препорућу на основу свјеснога знања
своје народности.

Наравно, док још не постоји сталан
мир на цијелом балканском полуотоку, екс-
педиција мора се ограничити само онама
земаљама, које већ стоје на миру. Босна
и Херцеговина пружају у том научном
погледу врло важно земљиште.

— Српска влада именовала је наше-
га познатог ијесника др. Лазу Костића
секретаром посланства у Петрограду.

— Милорад Поповић Шапчанин по-
стављен је управитељем народнога позор-
шта у Биограду.

— Владика будимски Арсеније Стој-
ковић слањао је 10 ов. м. своју педесето-
годишњицу — од како служи Богу и
народу. Ова свечаност развила се у праву
народну свечаност. Од најодличнијих лица,
од многих општтина, са сваке стране на-
рода прямио је владика Арсеније честит-
ке и изјаве љубави народа, којему је он
љубимац. Ово је они владјак, којера је он
наш народ у аустро-угарској био изабрао
за свога патриарха, па му избор није
нашао потврђења.

— У Руми умро је познати родољуб
и вриједна старина, адвокат Симо Кретић,
заступник народни на сабору; по милости
зв. га је сваке именом «чка.»

— 7 ов. м. умро је у Биограду Кон-
стантин Храњављевић, пуковник и са-
вјетник у пензији.

Храњављевић је био један од нај-
старијих и најзаслужнијих официра срп-
ских. Године 1829, као руски официр,
прешао је, под Дибљићем, Балкан. 1832
ступио је у српску службу. Он је управо
уредио српску стожеру војску. Узор општре
и праведне војничке дисциплине, он је у
исти мах био најинтоимији и најбодрје-
тељнији човјек. Чинио је добро свега ви-
јока својега, и све своје имање оставио
је општини биоградској на добротворне
цијели. Прије 20 година стављен у стање
покоја, он је своју пензију поклопио др-
жави. В. ада здрав и крјепак, живио је,
одвојен од свијета, у својој кућници у Па-
лилули, као какав стари философ, радећи
своју башту и шећући се по околини био-
градској а најрадије идући на Вилину Во-
ду. Умрло је, као што говораше, «у осмој
декади» кад му је било скоро 80 година.

Књижевне вијести.

Др Владан Ђорђевић покреће опет
свој ваљани часопис, «ОТАЏБИНА» који
је г. 1875 излазио, на због ратних прили-
ка био престао. Ми га најтоплије препо-
ручујемо нашем свијету.

«Отаџбина» ће излазити «сваког мје-
сеца» у једној књији од «десет штмпан-
них табака» велике осмине, и доносиће:
А.) «из лијене књижевности»: умијетничке
приповијетке и романе из прошлости на-
шега народа, слике и црте из даташњег
нашег живота, лирске, епске и драмске
пјесме, путничке црте Б.) «из науке»:
чланке из етнологије, статистике, науке о
природи, хигијене, популарних чланака из
цјелокупног лекарства, из историје, прав-
них и државних наука, из војне струке,
из историје литературе и науке о лијепо-
ме. В.) «Грађу за историју српско-тур-
ских ратова 1876, 1877 и 1878». Г.) «Мје-
сечне прегледе нашег друштеног живота».

У пријем свескама штампане се сли-
једећа већа дјела и чланци:

1. Из Нове Србије. — I. При-
ступ. II. Прокуље. III. Куршумлија. IV.
Лаб. V. Чуета ријека. VI. Голан. VII. Ле-
сковац. VIII. Вјетерница. IX. Врања. X.
Момина клисура. XI. Буковици и Завлање.
XII. Пирот. XIII. Софја. XIV. Стурма и
Мрака. XV. Грахово. XVI. Знеполе, (на-
ставиће се).

«2. На граници!» Ратне успомене Владана Ђорђевића, попуњене подацима многих српских официра и оних што су најемци из турског, а Руси из нашег логора писали о нашем првом рату. Поједини одељци тога списа зову се: I. «Ево мене и ето вам рата с Турцима!» 18. Јуна 1876. — II. У очи прве битке. — III. Мраморска битка 20. Јуни 1876. — IV. Послије прве битке. — V. Телеграми и писма са других бојништа. — VI. Наше «узбуње» и гости. — VII. Турска офанзива на Књажевцац. — VIII. Наша «демонстрација» на Мрамор. — IX. Черњајевићева диверзија преко св. Арапјела. Свршетак борбе за Књажевцац. — X. Велике и мале последнице побудене битке на Књажевцу. — XI. Санитет моравско-тимочке војске. — XII. Црногорска офанзива на Мостар. — XIII. Почетак борбе за Алексинац. — XIV. Шуматовац битка 11. Августа 1876. — XV. Књажевачка војска појављује се на Равницима. — XVI. Последње битке на десној обали Мораве. — XVII. Ахмед Ејубов корпус одбајен од Алексинца. — XVIII. Битка над Прњавицом. — XIX. Послије прњавишке битке. — XX. Битка на Бобовишту 30. Августа. — XXI. Српско краљевство с ову страну Мораве. — XXII. Пред штабом у Делиграду. — XXIII. У кабинету Висариона Висарионича. — XXIV. Један дан из живота у Черњајевићевом штабу. — XXV. Главни напад српске војске на Турке 16. Септембра 1876. — XXVI. Борба 18. Септембра. — XXVII. Октобарске битке. — XXVIII. Ђунишка битка.

Други дво овога списа зваће се «Преко границе», и у њему ће бити успомене из другог рата.

3. Стара народна pjesма о поласку св. Саве у калуђере, студија Стојана Новаковића.

4. Мач и перо, од Змај-Јована Јовановића.

5. Историјске студије, од Чедомиља Мијатовића.

6. Pјесме Ст. Владислава Каћанскога.

7. Топлота, као род кретања од «Љубомира Клериха».

8. Умјетничка приповијетка у најновијој српској књижевности, од Светислава Вуловића.

9. Хелвалдова културна историја (први чланак: франц. револуција. Други чланак: Политичко развијање у Јевропи до данас).

10. Душица, или један народ а три вјере. Историјски роман Владана Ђорђевића, (наставак «Стевана Душана»).

11. Црна униформа, роман Милована Ђ. Глишвића.

12. Боје у биљака од пок. проф. Гаје Матића.

13. Немто из пољске привреде, од пок. проф. Гаје Матића.

14. Кривица у трагедији од д-ра Мазанга.

15. Руска штампа и П. М. Леоптјев, од *** (превод с њемачког).

16. У свијету, приповијетка Даз. К. Лазаревића.

17. Учитељ, прича са села од Милована Ђ. Глишвића.

18. О романима Боц-Дикенса од Андре Николића, који ће и од сада писати мјесечне књижевне прегледе за «Отацбину».

О увјетима претплате у огласу се каже:

«Позивљући на претплату на нов гечај «Отацбине», обраћамо пажњу свјема пријатељима нашега часописа на ту околност, да ће његова садржина само тако моћи одржати се онаква каква је била у првом гечају, или постати још боља, ако претплата буде таква, да се њоме могу не само исплатити трошкови за штампу, хартију, повез, експедицију, поштарину и разнوشيце, који трошкови код оваког књижевног предузећа износе преко једне хиљаде дуката, — него да се сваки рад књижевни и пристојно хонорира. Ко год све то узме у обзир, ваћи ће да је годишња цијена од 24 динара најмања, која се могла одредити. Али да би се олакшало држави овога часописа и оцима, којима је тешко и толику суму одвојити на књижевне цијељи, претплата ће се примати не само на цијелу годину, на 6 и на 3 мјесеца, него ће се примати претплата и на поједине свеске, а она износи за Србеју два динара, а за Аустро-Угарску, Босну, Херцеговину и Црну Гору (због поштарине) по једну форинту.

Да би уредништво знало у колико егземплара ваља штампати прву свеску новог гечаја, умољавају се сви пријатељи «Отацбине» да поштају с уписивањем претплатника и циљањем претплате. Број егземплара одредити ће се према броју претплатника који буде послан уредништву до 20. Марта ове године.»

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

ЦАРИГРАД, 17. Фебруара. — Застигнуци иностраних сила предали су порти споменути, у којој изјављују да

су њихови сународници у спасности за безбједност своју тијем, што је војнички суд убицу Комаровлева осудио мјесто на смрт само на робију. Порта је одговорила, да војнички суд у овој ствари још није изрекао пресуду, и позива заступнике да сваки свога лекара изашље у комисију, која би имала писати душевно стање оптуженога. Комисија ће се данас састати.

ПРИЗ, 18. Фебруара. — Званични лист доноси декрет, којим се задруге жеогитске распуштају и њихови заводи затварају. Друга декрет побраја све формалности, које ваља задруге да испуне ако хоће да им се изда повластица на останац.

БЕЧ, 18. Фебруара. — «Полит. Коресп.» јављују из Цариграда, да је министарски савет одлучио да прихвати скоро све тражбе у земљишту, које чини Црна Гора. Ова одлука поднијете се данас на потврду султану.

БУКУРЕШТ, 18. Фебруара. — Браћапо стигао је амо. Књаз бугарски полази вечерас у Софију.

ЛОНДОН, 21. Фебруара. — Јуче изабрали овдје 90 либералаца а 61 конзервативаца. Либералци су задобили 16 мјеста. Данас је ворш изабрала три конзервативца а једног либералца. Конзервативни лист «Налмал Газет» сматра овај резултат као пораз министарства, држи да избори сјутрашњи могу у нећем овај резултат измијенити, но да је промјена владе пужна.

ПЕТРОГРАД, 21. Фебруара. — По званичном булетину од 18. ов. и. царици је горе.

ЛОНДОН, 22. Марта. До по ноћи изабрао 231 либералаца. 123 конзервативца. «Таймс» вели да ће нов кабинет саставити Гренвиљ.

Књижевни оглас.

У књижари Ј. ПАВЛОВИЋА на Цетињу могу се добити ове књиге:

GRAMMAIRE de la LANGUE SERBO-CROATE par A. PARÉ. Traduction à l'usage des Français contenant des améliorations suggérées par l'auteur avec une introduction par le docteur J. - V. Feuervier médecin-major en mission au Monténégro, chevalier de la légion d'honneur, commandeur de l'ordre de l'indépendance du Monténégro, membre correspondant de la société médicale d'émulation de Paris, des sociétés de médecine de Lille, Nancy etc. Paris 1877 . . . ф. 4. 50 н.

ИСТОРИЈА УМНОГА РАЗВИЋА ЈЕВРОПЕ. Написао Ц. У Дрепер. Оба дијела . . . ф. 2. 80 н.

ПОВРТАРСТВО за школу и народ написао д-р Ђорђија Радић. . . ф. 3. 20 н.

ЖИВОТИ И ДЈЕЛА ВЕЛИКИХ ЈУДИ из свијех народа. Сабрао и уредио М. Ј. Милићевић. Сва три дијела. . . ф. 3. 20 н.

КУЉЕВНИ ЛЕКАР или најважнија упутства при лијечењу свијех болести као и за очување здравља. Саставио д-р Н. Сријемац. . . ф. 1. 30 н.

ИСТОРИЈА СВИЈЕТА за народ и школу. Написао Стојан Бошковић. . . ф. 1. 80 н.

ЈЕ ЛИ МОРАЛО БИТИ? Приповијетка од К. Детеља. . . ф. 1. 20 н.

НОВИНА. Роман И. С. Тургењева. Оба дијела. . . ф. 1. 60 н.

ПСАЛМИ ДАВИДОВИ. Превео Ђуро Даничић. . . ф. — 30 н.

УЧИТЕЉ РУСКОГ ЈЕЗИКА. Изнова израђено дјело по методи Робертсона од А. Василјевића. . . ф. — 80 н.

ГРИЈЕХ И КАЈАЊЕ. Роман из времена Шпањолске инквизиције од А. Брасета и Ј. Ковена. Сва четири дијела. . . ф. 2. 60 н.

НАШЉЕДСТВО. Приповијетка од Хенрика Чоке. . . ф. — 40 н.

ПРИПОВИЈЕТКЕ Б. ЈАКШИЋА. (Син свиједога Гамзе. — На мртвој стражи. — Сујањ, Невјерна Тијана и Краљича. — Српско чобанче.) Сва четири дијела. . . ф. 1. — н.

ПРВА ЈУБАВ. Новела Ивана Тургењева. . . ф. — 50 н.

ЧЕТОВАЊЕ. Приповијетка од Марлинског. . . ф. — 40 н.

МРАЧНА КУЉА. Американски роман. . . ф. — 40 н.

ПРИПОВИЈЕТКЕ МАВРА ЈОКАЈА (Круна и мурта. — Трипут Бог помаже. — Смртна пресуда.) . . . ф. — 25 н.

АБДАЛАХ. Арапска приповијетка. Написао Едвардо Лабудеј. . . ф. — 60 н.

ПУТ ОКО СВИЈЕТА за осамдесет дана. Од Јулија Верна. ДЈЕЧИЈА ЗАБАВА у слици и ријечи. . . ф. — 25 н.

ВЈЕРЕНИЦА ЦРНОГОРСКА. Новела Мих. Полића-Десанчића. Друго издање. . . ф. — 25 н.

КОТАРЧИЦА ЦВИЈЕЉА. Приповијетка за старо и младо. . . ф. — 50 н.

РУКАВИЦА. Роман из њемачкога друштвеног живота. ПРОГНАНСТВО ШПАЊСКЕ КРАЉИЦЕ ИЗАБЕЛЕ, или тајне двора мадридског. Историјски роман. Све 28 свезака. . . ф. 8. 60 н.

БАДЊАК. Дарак доброј дјеци ЕНОХ АРДЕН од Тенисна. Прјевод Змај-Јована Јовановића. . . ф. — 50 н.

ОРАО СРПСКИ СОКО . . . ф. — 50 н.

ПАНЧЕВАЦ . . . ф. — 30 н.

ЦАРИЋ . . . ф. — 25 н.

НОВА РУЖИЦА српски народни календар за 1880. од г. 1853 (књ. 98) на до г. 1877 (књ. 120). Цијена им је по 50 н., 80 н. и 1 фор. а. вр.

Бр. 370.

ОБЈАВА.

Руј (шомак) који се идућег лета у Књажевсту Црној Гори буде нашао продаваће се на јавној лиценцији 25. и 26. Априла по старом календару 1880 године. Зато се овим позивају сви они који желе поменути руј закупити, да извоље означених дана на лиценцију доћи, која ће се држати у канцеларији министарства финансије.

Цетиње, 14. Марта 1880

Из канцеларије министарства финансије.

(2—3.)

Број 231.

СТЕЧАЈ.

На једно лекареско мјесто за варош Цетиње, као и за «Данилову болницу» која се у поменутој вароши налази, расписује се овај стечај.

Са овим мјестом скопчана је годишња плата од 5000 франака у злату. Компетенти, који се желе тражити за сво мјесто, нека своје молбениче спаљевене свједоцима прописаној теоричној спреми и о дојаконској лекареској пракси на потписану канцеларију најдаље до Ђурђева дне ов. г. по ст. календ. управе.

Од компетентна тржи се још и да су вјешти српском језику у говору и писму.

Цетиње, 7. Марта 1880.

Књ. црног. канцеларија
Министарства унутрашњих дјела.
(3—3)

ОГЛАСИ.

Најновије руже од 1879—1880

Пирамидалне руже.

Све више се траже и одмаћују оне

Пирамидалне руже

које ја из малених шибачка свакојаким ниских ружа од најлепшеније руке облагорођавам. Упутство, како се око овјех ружа постају, шаљем уз сваку наруџбину бесплатно. 1 ком. 1 марка, 12 ком. 8 марака с паковањем.

Најновије Јагоде и Малине по 2 марке, Ружичицаји на високом стаблу по 1.50 марака. Илустровани каталог стоји сваком на расположењу бесплатно.

Ф. НЕУДНИСН, Rosenzüchter,

Langensalza i. Th.

(2—12)

Штампарија Ј. Павловића

у Сремским Карловцима

снабљевена са два ручна преса, цијелим прибором штампарским и су 50 центара разноврсних слова, старијех и новијех, највише ћирилицких, може се кушити за 1200 фор. а. вр.

Штампарија је згодна за какву мању варош.

Ради даљих услова ваља се обратити или самом издаоцу штампарије на Цетиње, или Кости Павловићу трговцу у Сремским Карловцима. (10—12).

О Г Л А С

На

Трговачком ученом и васпитном заводу у Марбургу (у Штајерској),

који је потпомогнут високим ц. кр. министарством просвјете, почиње за ове питомце, који нијесу вјешти њемачком језику, припреми гечај 1. Априла и траје до почетка нове школске године, т. ј. до 15. Септембра. — Одличне препоруке; здрава, пријатна клима. — Програм достављају из нарочите љубазности Браћа Јовановићи у Котору, а на захтјевање шаље их бесплатно и

Проф. Петар Репш,
управник.

(3—3)

FEODOR DOEBEL LEIPZIG (Германија)

фабриканат од:

писаћег животносног и цртачког прибора, извртних:

графитних табла и легиштера, кутије за пера, кутије за туш.

Рајсцајга (шестара), куверта за писмо и писаћих књижа.

Велико стовариште од њемачких и ипглешких челичних пера.

Цјелокупне израде у оловкама и графитним таблама.

А. W. FABER у Stein код Нириберга.

Цјенопоници шаљу се бесплатно и франко.

(1—2)

ПОШТАРСКИ

ЈЕТНИ РАСПОРЕД

поласка и доласка пошта од данас до свршетка Септембра 1880.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња у понедјељак, у четвртак и у суботу. Предавање до 11 ура у јутро.

Долази из Котора у понедјељак, сриједу и суботу. Предавање у 8 ура у јутро, ако пароброд стигне на вријеме.

ДЕЛИЖАНЦА полази са Цетиња за Котор у недељу у 6 ура у јутро. Предавање у суботу до 6 ура по подне.

Долази из Котора у понедјељак. Предавање у 8 ура у јутро.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња за Ријеку, Бар, Даниловград, Никшић и Подгорицу у понедјељак, сриједу и суботу. Предавање до 11 ура у јутро.

Долази с Ријеке, из Бара, с Давиловаграда, из Никшића и Подгорице у уторник, четвртак и недељу. Предавање у 10 ура ако пошта стигне на вријеме.

ДЕЛИЖАНЦА полази за Ријеку, Бар, Даниловград, Никшић и Подгорицу у сриједу. Предавање у уторник до 6 ура по подне.

Долази у четвртак. Предавање у 10 ура пред по дне.

Канцеларија је сваки дан отворена од 9 ура до 12 у јутро а од 4 до 6 по подне.

Цетиње, 20. Марта 1880.

Управитељство

Књ. црногорске поште.

У државној штампарији.